

Sygn. akt

III AUa 383/16

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia **12 października 2016 r.**

Sąd Apelacyjny w Rzeszowie, III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

	Przewodniczący:	SSA Irena Mazurek (spr.)
	Sędziowie:	SSA Ewa Madera SSA Roman Skrzypek
	Protokolant	st.sekr.sądowy Elżbieta Stachowicz

po rozpoznaniu w dniu **12 października 2016 r.**

na rozprawie

sprawy z wniosku **M. S.**

przeciwko **Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w R.**

o przeliczenie emerytury

na skutek apelacji pozwanego

od wyroku **Sądu Okręgowego w Przemyślu**

z dnia **19 lutego 2016 r.** sygn. akt **III U 42/16**

uchyla zaskarżony wyrok jak też poprzedzającą go decyzję Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w R. z dnia 26 listopada 2015r. i sprawę przekazuje do ponownego rozpoznania bezpośrednio temu organowi rentowemu.

Sygn. akt III AUa 383/16

Uzasadnienie

wyroku z dnia 12 października 2016 r.

Decyzją z dnia 26 listopada 2015 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w R. odmówił wnioskodawczyni M. S. prawa do przeliczenia emerytury, dochodzonego wnioskiem z dnia 20 października

2015 r. Powołując w podstawie prawnej decyzji art. 7 pkt 5 lit. b ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (t.j. Dz.U. z 2015 r., poz. 748 ze zm.) organ rentowy stwierdził, że odmawia zaliczenia do stażu pracy wnioskodawczyni dodatkowego okresu wychowywania dziecka powyżej 3 lat ponieważ nie przedłożyła ona informacji, że była uprawniona do wypłaty zasiłku pielęgnacyjnego na dziecko specjalnej troski.

Wnioskodawczyni M. S. odwołała się od w/w decyzji ZUS do Sąd Okręgowy w Przemyślu.

W odwołaniu z dnia 23 grudnia 2015 r., wnosząc o zmianę zaskarżonej decyzji poprzez uwzględnienie w stażu ubezpieczeniowym dodatkowego okresu nieskładkowego opieki na córką A. S. od 17 kwietnia 1984 r. do 31 sierpnia 1985 r., wnioskodawczyni zarzuciła, że jakkolwiek w w/w okresie nie pobierała zasiłku pielęgnacyjnego na dziecko to jednak fakt, iż na podstawie odpowiedniego zaświadczenia lekarskiego uzyskała od pracodawcy dalszy urlop wychowawczy stanowi dostateczną przesłankę do uwzględnienia jej żądania.

W odpowiedzi na odwołanie z dnia 13 stycznia 2016 r. pozwany Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w R. wniósł o oddalenie żądania wnioskodawczyni z tego samego względu jaki powołany został w uzasadnieniu zaskarżonej decyzji. Jednocześnie pozwany organ rentowy akcentował, że jakkolwiek

sam fakt niepobierania zasiłku pielęgnacyjnego nie stoi na przeszkodzie w uwzględnieniu dochodzonego przy wnioskodawczynię okresu nieskładkowego - bo w tym zakresie istotne jest jedynie to, czy dziecko spełniało warunki do tego świadczenia - to w spornym okresie czasu o tego rodzaju uprawnieniu decydowały oddziały ZUS na podstawie orzeczenia komisji lekarskiej ds. inwalidztwa zatrudnienia, a takim orzeczeniem odwołująca nie dysponuje.

Sąd Okręgowy w Przemyślu, po rozpoznaniu odwołania M. S., wyrokiem z dnia 19 lutego 2016 r. (sygn. akt III U 42/16);

-w pkt I – zmienił zaskarżoną decyzję ZUS ustalając prawo wnioskodawczyni do przeliczenia emerytury przy uwzględnieniu w wysokości świadczenia okresu nieskładkowego od 17 kwietnia 1984 r. do 31 sierpnia 1985 r. począwszy od 1 października 2015 r.,

- w pkt II – stwierdził odpowiedzialność pozwanego organu rentowego za nieustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji. Na podstawie zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego Sąd Okręgowy ustalił, że decyzją z dnia 2 sierpnia 2006 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w R. przyznał wnioskodawczyni M. S. emeryturę nauczycielską od dnia

1 września 2006 r. to jest od ustania zatrudnienia. W dniu 20 sierpnia 2010 r. wnioskodawczyni ur. (...) złożyła w organie rentowym wniosek o emeryturę z tytułu osiągnięcia powszechnego wieku emerytalnego, co skutkowało decyzją ZUS z dnia 20 grudnia 2010 r. przyznającą M. S. prawo do dochodzonego świadczenia, począwszy od dnia 15 sierpnia 2010 r. Kolejno w dniu 3 stycznia

2011 r. i 25 czerwca 2014 r. wnioskodawczyni składała w organie rentowym wnioski o doliczenie dotychczas nieuwzględnionych okresów składkowych i nieskładkowych, w tym dłuższego urlopu wychowawczego na jakim przebywała od 17 kwietnia 1984 r. do 31 sierpnia 1985 r., przedkładając przy pierwszym wniosku opinię Miejskiej Poradni Wychowawczo-Zawodowej w P. z dnia 4 kwietnia 1984 r., a przy drugim zaświadczenie lekarskie z dnia 10 kwietnia 1984 r. potwierdzające konieczność dalszej opieki nad dzieckiem przez następny rok czasu do dnia 31 sierpnia 1985 r. Decyzją z dnia 14 marca 2011 r. pozwany organ rentowy odmówił przeliczenia emerytury, zaś decyzją z dnia 31 lipca 2014 r. odmówił wszczęcia postępowania wskazując, iż wniosek w sprawie przyznania świadczenia winien zawierać dowody uzasadniające prawo do świadczenia i jego wysokości, a pismo wnioskodawczyni nie spełnia tych wymagań. M. S. nie odwoływała się od powyższych decyzji ZUS. W dniu 12 czerwca 2015 r. wnioskodawczyni złożyła w pozwanym organie rentowym wniosek o ponowne ustalenie kapitału początkowego, skutkiem czego było wydanie przez ZUS w dniu 18 września 2015 r. decyzji o ponownym ustalaniu wartości kapitału początkowego i przeliczeniu emerytury i w tej samej dacie o odmowie ponownego ustalenia kapitału. W decyzjach tych nie odnoszono się do kwestii

przedłużonego urlopu wychowawczego bo wniosek M. S. z dnia 12 czerwca 2015 r. nie zawierał też takiego żądania. Pismem z dnia 20 października 2015 r. M. S. po raz kolejny zwróciła się do pozwanego organu rentowego o przeliczenie kapitału początkowego i emerytury z uwzględnieniem okresu przedłużonego urlopu wychowawczego ,przedkładając pismo jej pracodawcy wskazujące ,że

w okresie trwania zatrudnienia w Narodowym Banku Polskim przebywała na urlopie wychowawczym w okresie od 17 kwietnia 1981 r. do 31 sierpnia 1985 r. oraz raz jeszcze opinię Miejskiej Poradni Wychowawczo- Zawodowej w P. z dnia 4 kwietnia 1984 r. potwierdzającą iż córka wnioskodawczynie A. S. winna przebywać pod opieką matki. Powyższe stanowiło podstawę wydania - zaskarżonej w niniejszym postępowaniu - decyzji z dnia 26 listopada 2015 r. o odmowie przeliczenia emerytury. Nadto Sąd I instancji ustalił ,że wnioskodawczynie M. S. była zatrudniona w Narodowym Banku Polskim Oddziale Wojewódzkim w P. w okresie od 1 października 1977r. do 31 sierpnia 1985 r. W okresie od 17 kwietnia 1981 r. do 16 kwietnia 1984 r . odwołująca przebywała na urlopie wychowawczym z tytułu opieki nad dzieckiem do lat 4 - i ten okres nieskładkowy został przez organ rentowy uwzględniony- , a w okresie od 17 kwietnia 1984 r. do 31 sierpnia 1985 r. na przedłużonym urlopie wychowawczym . Przedłużony urlop wychowawczy został udzielony wnioskodawczynie przez pracodawcę na jej wniosek z dnia

10 kwietnia 1984 r. , na podstawie zaświadczenia lekarskiego z dnia 10 kwietnia 1984 r., w którym wskazano, że córka wnioskodawczynie A. S. w opinii psychologa neurologa i logopedy wymaga dalszej opieki matki do dnia 31 sierpnia 1985 r. Wnioskodawczynie w okresie przedłużonego urlopu wychowawczego nie pobierała na córkę zasiłku pielęgnacyjnego. W świetle powyższych ustaleń Sąd Okręgowy w Przemyślu uznał żądanie odwołania za w pełni zasadne, a zaskarżoną decyzję ZUS za naruszającą prawo. Powołując bowiem w ocenie prawnej sprawy § 2 ust. 1 obowiązującego w spornym okresie rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 17 lipca 1981 r. w sprawie urlopów wychowawczych (Dz.U. Nr 19 poz.97 ze zm.) ,a także

§ 15 ust.1 rozporządzenia Ministra Pracy, Płac i Spraw Socjalnych z dnia 23 stycznia 1984 r. w sprawie zasiłków rodzinnych i pielęgnacyjnych (Dz.U. Nr 4, poz. 21 ze zm.) ,Sąd Okręgowy stwierdził, że fakt nabycia przez wnioskodawczynie dalszego urlopu wychowawczego z uwagi na stan zdrowia dziecka wymagającego opieki z uwagi na stan zdrowia , przy potwierdzeniu tego stanu stosownym zaświadczeniem lekarskim , stanowi dostateczną przesłankę wykazania uprawnienia córki wnioskodawczynie do zasiłku pielęgnacyjnego, a skoro tak to w świetle brzmienia

art. 7 pkt 5 lit. b ustawy emerytalno-rentowej bez znaczenia jest , że świadczenie to nie było wypłacane .Na poparcie zaś tak wyrażonego poglądu Sąd I instancji powoływał wyroki Sądu Najwyższego z dnia 11 lipca 2006 r. I U K 354/05 LEX nr 328027 i 20 marca 2008 r. II UK 160/07 LEX nr 465987. W podstawie prawnej wyroku powołany także został art. 129 ust. 1 ustawy emerytalno-rentowej, jako stanowiący uzasadnienie do przyjętej przez Sąd Okręgowy daty podjęcia wypłaty zwiększonego świadczenia emerytalnego wnioskodawczynie , oraz art. 477¹⁴ § 2 k.p.c. Stwierdzając z kolei , że już przed wydaniem zaskarżonej decyzji pozwany organ rentowy dysponował wszelkimi niezbędnymi do uwzględnienia żądania wnioskodawczynie dowodami , Sąd I instancji orzekł o odpowiedzialności pozwanego ZUS za nieustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji na podstawie art.118 ust. 1 a ustawy emerytalno-rentowej.

Wyrok Sądu Okręgowego w Przemyślu z dnia 19 lutego 2016 r. zaskarżony został przez pozwaną

Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w R.. W apelacji z dnia 29 marca 2016 r. pozwany organ rentowy ,zarzucając naruszenie prawa materialnego przez niewłaściwe zastosowanie art. 7 pkt 5 lit. b ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (t. j. Dz.U. z 2015 r., poz. 748 ze zm.) , co doprowadziło do nieuzasadnionego uwzględnienia żądania wnioskodawczynie wnoszącej o zmianę zaskarżonego wyroku poprzez oddalenie odwołania .W uzasadnieniu wniesionego środka odwoławczego skarżący w szczególności podnosił , że wbrew stanowisku Sądu Okręgowego

w P. przedłożone przez wnioskodawczynie dowody nie mogą stanowić dostatecznej podstawy do uwzględnienia wykazywanego dodatkowego okresu nieskładkowego opieki nad dzieckiem , ponieważ w spornym okresie czasu obowiązywało rozporządzenie Ministra Pracy , Płac i Spraw Socjalnych z dnia 23 stycznia 1984 r. w sprawie zasiłków rodzinnych i pielęgnacyjnych (Dz.U. Nr 4, poz. 21 ze zm.) , które w § 15 i § 17 przewidywało, że zasiłek pielęgnacyjny przysługuje na dziecko którego stan zdrowia mieści się w katalogu zawartym w załączniku nr 2 do rozporządzenia , a o powyższym przesądzało orzeczenie komisji lekarskiej ds. inwalidztwa

i zatrudnienia. Jednocześnie powyższe przesłanki nie były konieczne do nabycia prawa do dalszego urlopu wychowawczego, bo w tym wypadku dostatecznym było legitymowanie się stosownym zaświadczeniem lekarskim o stanie zdrowia dziecka wymagającym sprawowania nad nim osobistej opieki. Reasumując więc skarżący stwierdzał, że wnioskodawczyni A. S. nie wykazała istnienia uprawnień do zasiłku pielęgnacyjnego na córkę w czasie korzystania z dodatkowego urlopu wychowawczego, co uniemożliwia uznanie go za okres nieskładkowy w rozumieniu powołanego w petitum apelacji art. 7 pkt 5 lit. b ustawy emerytalno-rentowej.

Wnioskodawczyni A. S. nie ustosunkowała się do treści apelacji organu rentowego.

Sąd Apelacyjny w Rzeszowie, rozpoznając apelację pozwanego Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w R., zważył co następuje;

Wniesiony przez pozwanego organ rentowy środek odwoławczy skutkować musi - w ocenie tut. Sądu- uchyleniem zaskarżonego wyroku, jak też poprzedzającej go decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w R. z dnia 26 listopada 2015 r. i przekazaniem sprawy do ponownego rozpoznania bezpośrednio temu organowi rentowemu.

Jakkolwiek bowiem zgodzić się należy ze skarżącym w zupełności, że na chwilę obecną wnioskodawczyni nie wykazała w dostateczny sposób wszystkich koniecznych przesłanek do potwierdzenia wykazywanego przez nią okresu od 17 kwietnia 1984 r. do 31 sierpnia 1985 r. jako przewidzianego w art. 7 pkt 5 lit. b ustawy emerytalno-rentowej dodatkowego okresu nieskładkowego (o czym poniżej), to jednak powyższe jest skutkiem zaniedbań procesowych nie tylko Sądu I instancji (będących

w tym wypadku wynikiem błędnej koncepcji rozpoznania sprawy), ale przede wszystkim w pierwszym rzędzie pozwanego organu rentowego, niezależnie od tego, że – co najwidoczniej umknęło uwadze Sądu Okręgowego w Przemyślu – przyjęte

w zaskarżonej decyzji rozstrzygnięcie ZUS było niepełne w odniesieniu do wniosku M. S. z dnia z 20 października 2015 r., co nawet przy podzieleniu racji odwołującej nie mogło skutkować zmianą wysokości pobieranego przez nią świadczenia emerytalnego. Zauważyć bowiem w pierwszym rzędzie należy, że pobierana przez wnioskodawczynię emerytura jest tzw. emeryturą kapitałową, której sposób ustalania wysokości (art. 26 ustawy emerytalno-rentowej) powoduje, że bez ponownego ustalenia wartości kapitału początkowego, nie jest możliwe zwiększenie jej wysokości. Zdawała sobie z tego sprawę najwidoczniej i sama wnioskodawczyni, skoro w wyżej powołanym wniosku z dnia 20 października 2015 r. – żądając uwzględnienia dodatkowego okresu nieskładkowego- zawarła wyraźne żądanie ponownego przeliczenia kapitału początkowego i naliczenia emerytury. Powyższe winno być więc rodzić dwie odrębne decyzje ZUS, gdy tymczasem wydano jedynie tę odmawiającą przeliczenia emerytury, co przy związaniu sądu orzekającego wyłącznie treścią zaskarżonej decyzji (por. m.in. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 13 maja 1999 r. II UZ 52/99 OSNP 2000/15/601) i przy braku możliwości przeliczenia emerytury bez uprzedniego ponownego ustalenia kapitału początkowego, de facto prowadzić było winno do oddalenia żądania odwołania, bez wnikania w meritum sporu. Niezależnie od tego zauważyć przyjdzie, że pozwany organ rentowy, uchylił się także od oceny stanu zdrowia córki wnioskodawczyni w spornym okresie czasu jako jednego ze stanów wskazanych w załączniku nr 2 do obowiązującego wówczas rozporządzenia Ministra Pracy, Płac i Spraw Socjalnych z dnia 23 stycznia 1984 r. w sprawie zasiłków rodzinnych i pielęgnacyjnych (Dz.U. Nr 4, poz. 21 ze zm.) uprawniającego do zasiłku pielęgnacyjnego, pomimo wyrażonego trafnie poglądu, iż sam fakt niepobierania tego świadczenia w w/w okresie nie stoi na przeszkodzie w uwzględnieniu wykazywanego przez wnioskodawczynię dodatkowego okresu nieskładkowego, bo tu decydujące jest jedynie spełnienie warunków do jego wypłaty. Oczywiście było przy tym, że w sytuacji gdy wnioskująca nie pobierała zasiłku pielęgnacyjnego na córkę, nie mogła też dysponować stosownym – przewidzianym w § 17 wyżej powołanego rozporządzenia- orzeczeniem komisji lekarskiej ds. inwalidztwa i zatrudnienia. W tym stanie rzeczy- zdaniem tut. Sądu - pozwany organ rentowy winien był jednak wdrożyć odpowiednie postępowanie orzecznicze, podobne do tego jakie przyjmował w postępowaniach wznowieniowych w sprawach (...), a więc gromadząc wstępnie wszelką możliwą dokumentację lekarską dotyczącą stanu zdrowia córki wnioskodawczyni ze spornego okresu, przy następczej jej analizie przez lekarza orzecznika ZUS, czego jednak zaniechał. Podobnie postąpił Sąd I pierwszej instancji, przy czym powyższe zaniechanie (choćby przeprowadzenia dowodu z opinii właściwych

biegłych lekarzy) było w tym wypadku –co zasygnalizowano już wyżej- następstw błędnej oceny prawnej sprawy , skutkującej nieuprawnionym poglądem o wykazaniu przez M. S. spornego okresu nieskładkowego samym faktem udzielenia jej przez pracodawcę na ten czas dalszego urlopu wychowawczego przy treści zaświadczenia lekarskiego z dnia 10 kwietnia 1984 r. o stanie zdrowia córki jako wymagającego dalszej nad nią opieki w oparciu o opinię Miejskiej Poradni Wychowawczo -Zawodowej w P. z dnia 4 kwietnia 1984 r. Tymczasem z całą stanowczością – w ślad za skarżącym - podkreślić należy, że przesłanki nabycia prawa do dodatkowego urlopu wychowawczego przewidziane w § 2 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 17 lipca 1981 r. w sprawie urlopów wychowawczych (Dz.U. Nr 19 poz. 97 ze zm.) nie były tożsame z tymi decydującymi o prawie do zasiłku pielęgnacyjnego określonymi w tym wypadku w § 15 ust. 1 ust. 2 pkt 1 i ust. 5 rozporządzenia Ministra Pracy ,Płac i Spraw Socjalnych z dnia 23 stycznia 1984 r. w sprawie zasiłków rodzinnych i pielęgnacyjnych (Dz.U. Nr 4 poz.21 ze zm.) .O ile więc w pierwszym wypadku udzielenie dalszego urlopu wychowawczego była uzależniona jedynie od przedłożenia stosownego zaświadczenia lekarskiego o stanie zdrowia dziecka potwierdzającego, że z uwagi na stan zdrowia wymaga ono nad nim osobistej opieki, o tyle w tym drugim musiał być to nadto stan zdrowia wywołany ściśle określonymi schorzeniami wskazanymi w załączniku nr 2 do w/w rozporządzenia. Oczywiście jest przy tym ,że dysponując odpowiednim zaświadczeniem lekarskim o stanie zdrowia córki i nabywając z tego tytułu uprawnienie do dodatkowego urlopu wychowawczego wnioskodawczyni kreuje pewne domniemanie faktyczne poważnego schorzenia dziecka, niemniej jednak jest to wyłącznie domniemanie wymagające stosownej orzeczniczej weryfikacji. O takiej konieczności , przy zaakcentowaniu rozróżnienia przesłanek nabycia prawa do dodatkowego urlopu wychowawczego i do zasiłku pielęgnacyjnego, stanowi też wprost -przywołany zresztą przez Sąd I instancji, ale najwidoczniej bez bliższej analizy jego uzasadnienia -wyrok Sądu Najwyższego z 11 lipca 2006 r. I UK 354/05 LEX nr 328027.

Z tych wszystkich więc wyżej naprowadzonych względów , skoro z jednej strony rozstrzygnięcie pozwanego ZUS w przedmiocie wniosku M. S. z dnia 20 października 2015 r. nie odnosiło się do całości żądania , z drugiej zaś w całym dotychczasowym postępowaniu nie przeprowadzono koniecznej orzeczniczej weryfikacji stanu zdrowia córki wnioskodawczyni w aspekcie przesłanek nabycia przez nią prawa do zasiłku pielęgnacyjnego w spornym okresie czasu, to na podstawie

art. 477 ^{14 a} k.p.c. należało orzec jak sentencji. W ponownym więc postępowaniu pozwany Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w R. –w uwzględnieniu wszystkich powyższych uwag - winien jest w pierwszym rzędzie zwrócić się do wnioskodawczyni o wskazaniem adresów placówek medycznych , w których prowadzone było leczenie jej córki , aby następnie- po zgromadzeniu tej dokumentacji -podać ją dalszej analizie przez lekarza orzecznika ZUS .To zaś stanowisko orzecznicze stanowić będzie podstawę do wydania przez pozwany organ rentowy dwóch odrębnych decyzji ;- pierwszej odnoszącej się do wniosku M. S. o ponowne ustalenie wartości kapitału początkowego i drugiej dotyczącej wnioskowanego przez w/w przeliczenia emerytury. Dopiero zaś tak pełne rozpoznanie sprawy, pozwolić może sądowi na wszechstronną ocenę istoty sporu , przy wykorzystaniu w postępowaniu sądowym dowodów osobowych z opinii biegłych , dla ewentualnej weryfikacji stanowiska organu rentowy w przypadku wydania kolejnych niekorzystnych dla M. S. decyzji i przy ich zaskarżeniu przez w/w.